

Kina satsar stort på syd-syd samarbete

av Martin Khor

Kina framträder alltmer som en ekonomisk stormakt samtidigt som Kina behåller sin status som utvecklingsland. Kina försöker också internationalisera den egna valutan och vill att den ska bli en internationell reservvaluta vid sidan om dollarn och euron. Kina har också utlovat inrätta två nya (kinesiska) fonder på totalt US \$ 5,1 miljarder för att särskilt hjälpa utvecklingsländerna att hantera klimatförändringar och utvecklingsproblem och som kan bidra till utvecklat syd-syd-samarbete. Marti Khor vid Sydcentret i Genève rapporterar.

Att Kina stöder syd-syd-samarbetet stort framkom tydligt när dess president Xi Jinping under sitt besök i USA i september presenterade två helt nya megalöften om global hållbar utveckling på totalt US \$ 5,1 miljarder för att hjälpa andra utvecklingsländer.

För det första ska Kina inrätta en kinesisk syd-syd klimatsamarbetsfond för att bidra med 20 miljarder RMB¹ eller US \$ 3,1 miljarder för att hjälpa utvecklingsländerna att ta itu med klimatförändringarna. Detta tillkännagivande gjordes i Vita huset vid en presskonferens med USAs president Barack Obama.

För det andra meddelade han vid FN-toppmötet om global hållbar utveckling² att Kina kommer att sätta upp ytterligare en fond med inledningsvis US \$ 2 miljarder för syd-syd-samarbete och att hjälpa utvecklingsländerna att genomföra den av FN antagna Post2015-agendan.

Blotta storleken på de presenterade löftena ger en stor politisk tyngd till det kinesiska bidraget och initiativet ger en känsla av en "game changer" i de internationella rela-

tionerna. Det är betecknande att Xi använde ramen för syd-syd samarbetet som grund för de två fonderna.

I det internationella systemet har det funnits två typer av utvecklingssamarbete: nord-syd och syd-syd.

Nord-syd-samarbetet har baserats på de utvecklade ländernas skyldighet att hjälpa utvecklingsländerna eftersom de förra har mycket större resurser och har också dragit nytta av sina forna kolonier som ett resultat av kolonialismen. I själva verket har de utvecklade länderna åtagit sig att tillhandahålla 0,7 procent av sina BNP som utvecklingsbistånd, ett mål som tyvärr uppfylls av endast en handfull länder.

Syd-syd-samarbetet å andra sidan bygger på solidaritet och ömsesidig nytta mellan utvecklingsländer som jämlikar, och utan förpliktelser, eftersom det inte finns någon kolonial historia mellan dem.

Detta är läget för utvecklingsländerna och deras samarbetsgrupp G77 och Kina.

Vid ett syd-syd roundtable i FN där Xi var ordförande beskrev han samarbetet syd-syd som "en stor pionjärsats som förenar utvecklingsländerna tillsammans för självförbättring, framhävande av jämlikhet, ömsesidigt förtroende, ömsesidig nytta, win-win resultat, solidaritet och ömsesidigt bistånd och kan hjälpa utvecklingsländer bana en ny väg för utveckling och välbstånd.....Alltefter utvecklingsländernas totala styrka förbättras är samarbetet syd-syd inställt på att spela en större roll för att främja utvecklingsländernas gemensamma framsteg."

Under de senaste åren har västländer minskat sina åtaganden vad gäller stöd och försökte suddas ut skillnaden och har försökt pressa stora utvecklingsländer som Kina och

1. Kinas officiella valuta Renminbin (RMB) är redo att anslutas till den amerikanska dollarn och euron som en av världens tre främsta globala handelsvalutor. Kina är nu världens näst största ekonomi, dess största exportör och den enskilt största destinationen för globala direktinvesteringar.

Den kinesiska regeringen försöker aktivt internationalisera RMB att matcha Kinas globala ekonomiska status. Den kinesiska regeringens politik är att främja internationell användning av RMB i tre steg: genom handel, investeringar och som reservvaluta. *Red.anm.*

2. Vid FNs toppmöte om global hållbar utveckling 25-27 september 2015 antogs åtgärdsplanen *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*.

Indien att också åta sig att ge utvecklingsstöd precis som de inom ramen för OECD, de rika ländernas klubb

Dock har utvecklingsländerna behållit sin politiska inställning att de utvecklade länderna har ett ansvar att ge adekvat stöd till fattiga länder och borde inte flytta detta till andra utvecklingsländer. Utvecklingsländerna kommer även att bistå varandra genom syd-syd-samarbetet.

Detta har alltmör fått en del av de utvecklade länderna att vagt hota att minska sitt bistånd om inte några av utvecklingsländerna också betalar sin andel. För dessa är syd-syd-samarbetet alltför vagt och för litet.

Denna uppfattning har ändrats genom de två kinesiska löftena, båda var för sig intressanta.

Det noteras av många att US \$ 3,1 miljarder kinesiskt klimatbistånd överstiger de US \$ 3 miljarder som USA har utlovat (men ännu inte levererat) till Green Climate Fund (GCF) i enlighet med FNs klimatkonvention.

Stora utvecklingsländer har pressats att bidra till GCF, men de har helt rätt hävdad att GCF är en fond avsedd för industriländerna att uppfylla sitt historiska ansvar att bistå utvecklingsländerna. Utvecklingsländerna kan välja att hjälpa varandra genom syd-syd-samarbete.

Kina har nu antagit syd-syd-linjen genom att tillkännage inrättandet av sin egen syd-syd klimatfond, med den oväntat stora storleken på US \$ 3,1 miljarder, ett belopp som är större än något utvecklat land har förbundit sig till i GCF. Förra året då Kina först informerade om en liknande fond var det belopp som då angavs endast US \$ 20 miljoner. Med ett så stort belopp, har den kinesiska klimatfonden potential att underlätta många viktiga program om klimatbegränsning, anpassning och institutionsuppbyggnad.

När det gäller den andra fonden meddelade den kinesiske presidenten att de initiala US \$ 2 miljarder är för syd-syd-samarbete och för genomförande av utvecklingsagendan som antagits av FN. Dagordningen innefattar mål för hållbar utveckling. Han berörde också fattigdomsminskning, jordbruk, hälsa och utbildning som några av de områden som fonden kan täcka. Denna nya fond har potential att hjälpa utvecklingsländerna att lära av varandras utvecklingserfarenheter och metoder och flytta fram positionerna inom politik och åtgärder.

Han sade också att en "Academy of South-South Cooperation and Development" kommer att inrättas för att underlätta utvecklingsländers studier och utbyten vad gäller teorier och metoder för utveckling anpassad till deras respektive nationella förhållanden.

Nästa steg för genomförande av dessa utfästelser skulle vara att inrätta den institutionella grunden för fonderna, och utforma dess ramar, mål och funktioner. Det är ett utmärkt tillfälle att visa om syd-syd-samarbete kan bidra lika positivt som nord-syd stöd. När allt kommer omkring är syd-syd-samarbete tänkt att komplettera och inte ersätta nord-syd-samarbetet. Naturligtvis är stödet inte den enda dimension av syd-syd-samarbetet, vilket är särskilt framträdande när det gäller handel, investeringar, finansiering och de sociala sektorerna.

De regionala handelsavtalen i ASEAN, Östasien och regioner i Afrika och Latinamerika, samt handels- och investeringsförbindelserna mellan de tre södra kontinenterna, har visat enorm expansion under de senaste decennierna. Ny-

ligen tillfördes världsbilden också upprättandet av BRICS Bank₃, Asian Infrastrukture Investment Bank och det kinesiska programmet One Belt One Road, som alla innehåller inslag av syd-syd-samarbete.

Syd-syd-samarbete inom bistånd är dock symboliskt och praktiskt taget av stor betydelse då det tenderar att hjälpa de mer sårbara – innefattande fattiga människor och länder, och bräckliga miljöer inklusive den biologiska mångfalden och den kris som klimatet genomgår.

Låt oss hoppas att de två nya fonder som inrättats av Kina kommer att ge en välbehövlig skjuts åt syd-syd-samarbetet och solidariteten bland folket.

3. BRICS står för samarbetsgruppen Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika. BRICs nystartade utvecklingsbank (NDB, New Development Bank) ses som ett komplement och alternativ till framför allt Världsbanken men också till IMF. Den nya utvecklingsbanken har sitt säte i Shanghai och dess förste chef är indiern Kundapur Vaman Kamath. Banken har ett initialt kapital på motsvarande US \$ 100 miljarder för investeringar inom offentlig infrastruktur, och enligt Kamath inleder banken med kinesisk valuta och som han tror på lång sikt kan bidra till att minska dollarns dominans inom global handel och finanser, och han poängterar att Kina försöker påverka IMF att godkänna den kinesiska valutan som en global valutasärv tillsammans med dollarn och euron. *Red. ann.*

* * *

Artikeln har varit publicerad i *South Views* Nr 119 (nov. 2015) som utges av South Centre i Genève.

Artikeln presenteras i svensk översättning med tillstånd av Martin Khor.

Martin Khor är journalist och ekonom och var under många år Director vid *Third World Network*, en internationellt välkänd tankesmedja baserad i Penang, Malaysia. Sedan 2009 är han Executive Director för *South Centre* baserad i Genève (South Centre är en mellanstatlig organisation som samlar 51 utvecklingsländer). Sedan 1997 är han också medlem av FNs generalsekreterares arbetsgrupp om *Environment and Human Settlements*.

Redaktör: Claes Olsson